DOMSTOLENS DOM

11. november 1997 *

I de forenede sager C-359/95 P og C-379/95 P,

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Francisco Enrique González Díaz og Richard Lyal, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagner-Centret, Kirchberg,

og

Den Franske Republik ved kontorchef Jean-François Dobelle, bistået af kontorchef Catherine de Salins og fuldmægtig Jean-Marc Belorgey, alle Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg på Frankrigs Ambassade, 8 B, boulevard Joseph II,

appellanter,

angående appel af dom afsagt den 18. september 1995 af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (Første Udvidede Afdeling) i sag T-548/93, Ladbroke Racing mod Kommissionen (Sml. II, s. 2565), hvori der er nedlagt påstand om ophævelse af dommen,

den anden part i appelsagen:

* Processprog: engelsk.

Ladbroke Racing Ltd (Det Forenede Kongerige) ved Jeremy Lever, QC, og barrister Christopher Vajda for solicitor Stephen Kon, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokaterne Winandy & Err, 60, avenue Gaston Diderich,

har

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, G. C. Rodríguez Iglesias, afdelingsformændene C. Gulmann, H. Ragnemalm og R. Schintgen og samt dommerne G. F. Mancini, P. J. G. Kapteyn (refererende dommer), J. L. Murray, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch og P. Jann,

generaladvokat: G. Cosmas
justitssekretær: assisterende justitssekretær H. von Holstein,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at parterne har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 21. januar 1997,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 13. maj 1997,

afsagt følgende

Dom

1 Ved appelskrifter indleveret til Domstolens Justitskontor henholdsvis den 22. og den 27. november 1995 har Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber (sag C-359/95 P) og Den Franske Republik (sag C-379/95 P) hver for sig i medfør af artikel 49 i EF-statutten for Domstolen iværksat appel af dom af 18. september

1995, sag T-548/93, Ladbroke Racing mod Kommissionen (Sml. II, s. 2565, herefter »den anfægtede dom«), hvorved De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans annullerede Kommissionens afvisning ifølge skrivelse af 29. juli 1993 af en af Ladbroke Racing Ltd (herefter »Ladbroke«) i medfør af EF-traktatens artikel 85 og 86 indgivet klage (herefter »den omtvistede beslutning«).

2 Ved kendelse af 29. januar 1996 har Domstolens præsident besluttet at forene sag C-359/95 P og sag C-379/95 P med henblik på den skriftlige og den mundtlige forhandling samt domsafsigelsen.

3 Det fremgår af den anfægtede doms præmis 2-7, at Ladbroke den 24. november 1989 forelagde Kommissionen en klage (IV/33.374) dels over Den Franske Republik under henvisning til EF-traktatens artikel 90, og dels over de ti førende væddeløbsselskaber i Frankrig og Pari mutuel urbain (herefter »PMU«) under henvisning til traktatens artikel 85 og 86. PMU er en erhvervsøkonomisk sammenslutning med de ti førende væddeløbsselskaber i Frankrig som deltagere og er stiftet med henblik på at udnytte disse selskabers rettigheder vedrørende afslutning af off-course-væddemål efter totalisatorsystemet.

4 PMU's udnyttelse af selskabernes rettigheder ved organiseringen af disse væddemål foregik oprindeligt som »fællesydelse«, der som grundlag havde et dekret af 11. juli 1930 om udvidelse af off-course-totalisatorvæddemål, udstedt i medfør af artikel 186 i den franske finanslov af 16. april 1930, og som i artikel 1 indeholdt følgende bestemmelse: »Off-course-væddemål efter totalisatorsystemet kan med landbrugsministerens tilladelse organiseres og gennemføres af de parisiske væddeløbsselskaber i samarbejde med væddeløbsselskaberne i provinsen.« Efter bestemmelserne i artikel 13 i dekret nr. 74-954 af 14. november 1974 om hestevæddeløbsselskaber har PMU fra nævnte dato varetaget væddeløbsselskabernes rettigheder i off-course-totalisatorvæddemål med eneret, idet det i disse bestemmelser foreskrives, at »de væddeløbsselskaber, der kan afslutte off-course-væddemål efter totalisatorsystemet, lader udnyttelsen heraf ske gennem en fælles tjeneste, der benævnes 'Pari mutuel urbain'«. Denne eneret for PMU er beskyttet ved et forbud

mod, at andre end PMU afslutter væddemål (artikel 8 i fællesministeriel anordning af 13.9.1985 om PMU). Den omfatter også væddemål, der indgås uden for Frankrig i væddeløb, der organiseres i Frankrig, samt væddemål, der indgås i Frankrig i væddeløb, der organiseres i udlandet, idet disse også kun må formidles af selskaber, der har fået tilladelse hertil, og/eller af PMU (artikel 15, stk. 3, i lov nr. 64-1279 af 23.12.1964, 1965-finansloven, og artikel 21 i ovennævnte dekret nr. 83-878 af 4.10.1983 om væddeløbsselskaber og pari mutuel) (den anfægtede doms præmis 3).

5 Klagen drejede sig bl.a. om denne måde at organisere off-course-væddemål i Frankrig på.

6 Ladbroke gjorde, for så vidt selskabets klage tog sige på PMU og de heri sammensluttede selskaber, gældende, at der forelå aftaler eller samordnet praksis mellem de autoriserede væddeløbsselskaber indbyrdes og mellem dem og PMU om, at PMU skulle have eneret til off-course-totalisatorvæddemål i løb, der blev arrangeret eller kontrolleredes af de nævnte selskaber, hvilket var i strid med traktatens artikel 85 (den anfægtede doms præmis 5). Tilkendelsen af en sådan eneret til PMU udgjorde desuden i strid med traktatens artikel 85 et misbrug af dominerende stilling fra væddeløbsselskabernes side (den anfægtede doms præmis 6).

7 Den her omhandlede del af klagen tog desuden sigte på aftaler eller samordnet praksis med det formål i strid med traktatens artikel 85 at støtte en ansøgning om statsstøtte til PMU og at give PMU mulighed for at drive virksomhed i andre medlemsstater end Den Franske Republik (den anfægtede doms præmis 5). Den havde desuden til formål at standse de overtrædelser af traktatens artikel 86, der var en følge af PMU's modtagelse af en ulovlig statsstøtte og udnyttelsen af de hermed opnåede konkurrencemæssige fordele. Ladbroke oplyste over for Kommissionen, at der fra PMU's side forelå andre former for misbrug af dominerende stilling, nemlig udnyttelse af spillerne, der er modtagere af PMU's ydelser (den anfægtede doms præmis 6).

8 Ladbroke gjorde, for så vidt selskabets klage tog sigte på Den Franske Republik, gældende, at denne havde overtrådt for det første EF-traktatens artikel 3, litra g), [EØF-traktatens artikel 3, litra f)], artikel 5, 52, 53, 85, 86 og artikel 90, stk. 1, ved at vedtage og opretholde en lovgivning, der udgjorde et lovgrundlag for aftalerne mellem væddeløbsselskaberne indbyrdes og mellem disse og PMU, hvorved sidstnævnte fik tillagt eneret til at afslutte off-course-væddemål, og der indførtes et generelt forbud mod, at der gennem andre end PMU formidles eller indgås off-course-væddemål i hestevæddeløb, der organiseres i Frankrig, og for det andet EF-traktatens artikel 3, litra g) [EØF-traktatens artikel 3, litra f)], artikel 5, 52, 53, 59, 62, 85, 86 og artikel 90, stk. 1, ved at vedtage og opretholde en lovgivning, hvorved det forbydes i Frankrig at afslutte væddemål i løb, der organiseres uden for Frankrig, gennem andre end de autoriserede selskaber og/eller PMU. Ifølge Ladbroke havde Den Franske Republik endelig tilsidesat EF-traktatens artikel 90, stk. 1, artikel 92 og 93 ved ydelse af ulovlig støtte til PMU (den anfægtede doms præmis 7).

9 Ved den omtvistede beslutning afviste Kommissionen klagen i henhold til traktatens artikel 85 og 86 over PMU og deltagerselskaberne med den begrundelse dels, at traktatens artikel 85 og 86 ikke var anvendelige, dels at det ikke var forbundet med nogen interesse for Fællesskabet at fastslå, at der eventuelt havde foreligget en overtrædelse (den anfægtede doms præmis 13-19).

10 Kommissionen tog ikke stilling til Ladbroke's klage over Den Franske Republik for så vidt angår de forskellige forhold, der henhørte under traktatens artikel 90. Retten havde, før Kommissionen vedtog den omtvistede beslutning, ved dom af 27. oktober 1994, sag T-32/93, Ladbroke mod Kommissionen (Sml. II, s. 1015, præmis 37) (den anfægtede doms præmis 10), afvist et af Ladbroke anlagt passivitetssøgsmål, der støttedes på, at Kommissionen havde undladt at benytte sine beføjelser i henhold til traktatens artikel 90, stk. 3.

11 Ved den anfægtede dom annullerede Retten den omtvistede beslutning med den begrundelse, at Kommissionen ved at vedtage beslutningen om endeligt at afvise Ladbroke's klage over PMU og deltagerselskaberne under henvisning til, at traktatens artikel 85 og 86 ikke fandt anvendelse, og den manglende interesse for Fællesskabet i at konstatere en eventuel overtrædelse, uden forinden at have afsluttet

undersøgelsen af, om den nationale franske lovgivning var i overensstemmelse med traktatens bestemmelser, ikke havde opfyldt sin forpligtelse til omhyggeligt at undersøge de faktiske og retlige omstændigheder, som meddeles Kommissionen, for dermed at tilgodese det krav om sikkerhed, som en endelig beslutning vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en overtrædelse, skal opfylde (den anfægtede doms præmis 50). Kommissionen havde således baseret sin argumentation på en fejlagtig retlig fortolkning af betingelserne for endeligt at kunne tage stilling til, om de påklagede overtrædelser foreligger (den anfægtede doms præmis 51).

12 Vedrørende sagens faktiske omstændigheder henvises der i øvrigt til den anfægtede doms præmis 1-19.

13 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

1) Den anfægtede dom ophæves i det omfang, den går ud på annullation af den omtvistede beslutning.

2) Der afsiges frifindelsesdom i det i henhold til artikel 173 anlagte søgsmål.

3) Ladbroke tilpligtes at betale sagsomkostningerne i begge instanser.

14 Den Franske Republik har nedlagt følgende påstande:

1) Den anfægtede dom ophæves i det omfang, den omtvistede beslutning derved annulleres.

2) Der gives Kommissionen medhold i de påstande, den nedlagde i Første Instans.

15 Ladbroke har nedlagt følgende påstande:

1) Appellen afvises eller forkastes i sag C-359/95 P og i sag C-379/95 P.

2) Kommissionen og Den Franske Republik tilpligtes at afholde Ladbroke's omkostninger.

3) Subsidiært, for det tilfælde, at Domstolen admitterer appellen i de to sager, realitetsbehandles sagen, og der træffes afgørelser vedrørende de spørgsmål, der ikke blev afgjort i Ladbroke's søgsmål i sag T-598/93, eller sagen hjemvises til Retten, der da afgør disse spørgsmål.

16 Kommissionen har til støtte for sin appel fremført tre anbringender. Med det første anbringende gøres det gældende, at Retten ud fra et forkert retsgrundlag nåede til det resultat, at når både traktatens artikel 90 og dens artikel 85 og 86 kan være af betydning for afgørelsen af én og samme sag, skal Kommissionen afslutte undersøgelsen på grundlag af artikel 90, før den tager stilling til, om artikel 85 og 86 er anvendelige, eller om det er i Fællesskabets interesse at behandle klagen. Retten har således opstillet en rangfølge mellem proceduren i henhold til Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86 (EFT 1959-1962, s. 81), og den procedure, der indledes over for en medlemsstat med henblik på konstatering af traktatbrud, hvilket er en tilsidesættelse af Kommissionens skønsbeføjelser ved afgørelsen af, hvilke punkter i en klage der skal behandles først, og over for hvem (virksomhederne eller medlemsstaten) proceduren først skal indledes.

17 Med det andet anbringende gøres det gældende, at Retten på et forkert retsgrundlag nåede til det resultat, at dette generelle princip skal anvendes, også når det ikke for at træffe afgørelse om anvendeligheden af traktatens artikel 85 og 86 er

logisk nødvendigt at tage stilling på grundlag af traktatens artikel 90. I det foreliggende tilfælde så Retten bort fra Kommissionens konstatering af, at visse forudsætninger for anvendelsen af artikel 85 og 86 — uden hensyn til spørgsmålet om den franske lovgivnings traktatsoverensstemmelse — ikke var opfyldt, og der var under alle omstændigheder ikke den fornødne interesse i at behandle klagen på grundlag af traktatens artikel 85 og 86.

18 Med Kommissionens tredje anbringende gøres det gældende, at der foreligger en begrundelsesmangel, idet Retten tilsidesatte forpligtelsen til dels at forklare, hvorfor Kommissionen skulle undersøge den franske lovgivning på grundlag af artikel 90, før den afviste kravene på grundlag af artikel 85 og 86 i klagen, og dels at oplyse, hvorfor Kommissionen ikke kunne tage hensyn til Fællesskabets interesse ved afgørelsen af, i hvilken rækkefølge de forskellige spørgsmål i klagen skulle behandles, eller hvori Kommissionens klart fejlagtige vurdering af Fællesskabets interesse i det foreliggende tilfælde bestod.

19 Den franske regering har også fremført tre anbringender. Med det første gøres det gældende, at Retten på et forkert retsgrundlag undlod at tage hensyn til Domstolens praksis, hvorefter traktatens artikel 85 og 86, når statslige foranstaltninger ikke levner virksomhederne nogen handlefrihed, som det skete i det foreliggende tilfælde fra 1974, ikke kan anvendes på virksomhederne, så længe disse foranstaltninger er gældende.

20 Kommissionen har kommenteret dette anbringende og har anført, at der må sondres mellem statslige foranstaltninger, der tvinger virksomhederne til former for adfærd, der er i strid med traktatens artikel 85 og 86, og foranstaltninger, der uden at påbyde en adfærd, der er i strid med disse bestemmelser, skaber en retlig ramme, der på sin side begrænser konkurrencen. I det førstnævnte tilfælde finder artikel 85 efter Kommissionens opfattelse fortsat anvendelse på virksomhedernes adfærd, selv om der foreligger forpligtelser i henhold til national lovgivning, og uafhængigt af, om traktatens artikel 3, litra g), artikel 5 og 85 eventuelt anvendes på disse statslige foranstaltninger. Kommissionen har faktisk gjort gældende, at en virksomhed som

følge af fællesskabsrettens karakter af trinhøjere ret og traktatens artikel 85, stk. 1, og artikel 86's direkte virkning kan og skal afvise at følge en statslig foranstaltning, hvorved der påbydes en adfærd, der er i strid med disse bestemmelser.

21 I det andet tilfælde kan artikel 85 derimod under visse omstændigheder være uanvendelig. Det er således tilfældet i den foreliggende sag, hvor lovgivningen fra 1974 ikke påbød afslutningen af en aftale mellem de vigtigste væddeløbsselskaber, men overdrog det til PMU med eneret at arrangere off-course-væddemål. Den konkurrencebegrænsende virkning er således direkte et resultat af den nationale lov og forudsætter ikke desuden en adfærd fra en virksomheds side.

22 Den franske regering gør med sit andet anbringende gældende, at Retten har gjort sig skyldig i en urigtig retsanvendelse ved ikke at tage hensyn til Domstolens faste praksis, hvorefter en person, der fremsætter en begæring i henhold til forordning nr. 17, ikke kan stille krav om, at der træffes en endelig afgørelse af, om der som påstået foreligger en overtrædelse af traktatens artikel 85 og 86. Retten har navnlig set bort fra Kommissionens begrundelse for, at det ikke var i Fællesskabets interesse at fortsætte behandlingen af klagen, der gik ud på, at den manglende konkurrence fra 1974 på det franske marked for afslutning af væddemål er et direkte resultat af lovgivningen, således at en eventuel konstatering af, at der forelå en overtrædelse af artikel 85 og 86 fra væddeløbsselskabernes og PMU's side, ikke kunne få nogen hensigtsmæssig virkning for konkurrenceforholdene fra nævnte dato at regne; for tiden efter 1974 ville en konstatering af, at der eventuelt var tale om en tilsidesættelse af traktatens bestemmelser kun kunne medføre erstatning, som Kommissionen ikke har kompetence til at påbyde betaling af.

23 Den franske regering har med sit tredje anbringende gjort gældende, at der foreligger en retlig fejl, når Retten har sat spørgsmålstegn ved Kommissionens beføjelse til ved et skøn at afgøre, om der skal gribes ind over for en medlemsstat på grund af en angiveligt mod traktaten stridende lovgivning.

24 Det bemærkes, at Kommissionen og Den Franske Republik med deres anbringender — om end i forskellige formuleringer og med forskelligt formål — har

anfægtet retmæssigheden af Rettens argumentation om, at Kommissionen først burde have afsluttet sin undersøgelse af den franske lovgivnings retmæssighed efter traktatens konkurrenceregler, før den endeligt kunne afvise klagen i medfør af traktatens artikel 85 og 86.

25 Det er derfor denne argumentation og dens forskellige bestanddele, der skal undersøges.

26 Retten fastslog i præmis 46 i den anfægtede dom, at Kommissionen »ses ... at have indledt behandlingen af sagsøgerens klage i henhold til traktatens artikel 90 med henblik på at afgøre, om den nationale franske lovgivning er i overensstemmelse med traktatens øvrige bestemmelser, hvilken behandling endnu ikke er afsluttet«. Ifølge Retten måtte det »derfor undersøges, om Kommissionen endeligt kunne afvise sagsøgerens klage i henhold til traktatens artikel 85 og 86 og forordning nr. 17 uden forinden at have afsluttet behandlingen af klagen i henhold til traktatens artikel 90«.

27 Retten bemærkede i den forbindelse, at »Kommissionen under den skriftlige forhandling og under den mundtlige forhandling har gjort gældende, at det konkurrencespørgsmål, der blev rejst i sagsøgerens klage, kun kunne behandles ved en undersøgelse af, om den nationale franske lovgivning om PMU's lovbestemte monopol var i overensstemmelse med traktatens bestemmelser, og efter omstændighederne ved en indgriben på grundlag af traktatens artikel 90, og at nævnte undersøgelse derfor måtte prioriteres først, idet dens resultater havde gyldighed for alle tidligere eller fremtidige aftaler mellem væddeløbsselskaberne (svarskriftet, punkt 46)«. Retten fandt derfor, at »vurderingen på grundlag af traktatens artikel 85 og 86 af den adfærd fra væddeløbsselskabernes og PMU's side, som Ladbroke har rejst kritik af i klagen, ikke fuldt ud har kunnet gennemføres uden en forudgående bedømmelse af den nationale lovgivning efter traktatens bestemmelser«.

28 Retten udtalte, at såfremt Kommissionen fastslår, at den omhandlede nationale lovgivning er i overensstemmelse med traktatens bestemmelser, vil den omstændighed,

at væddeløbsselskabernes og PMU's adfærd er i overensstemmelse med denne nationale lovgivning, bevirke, at denne adfærd også må anses for at være i overensstemmelse med bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86, mens det, såfremt adfærden er i strid med den nationale lovgivning, yderligere må afgøres, om den udgør overtrædelser af traktatens artikel 85 og 86 (den anfægtede doms præmis 48). Omvendt må Kommissionen, såfremt den finder, at den nationale lovgivning ikke er i overensstemmelse med traktatens bestemmelser, dernæst undersøge, om den omstændighed, at selskaberne og PMU følger bestemmelserne i denne lovgivning, kan medføre, at der vedtages foranstaltninger over for dem med henblik på at bringe overtrædelser af bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86 til ophør (præmis 49 i den anfægtede dom).

29 Retten konkluderede herefter i den anfægtede doms præmis 50, at »Kommissionen ... ikke med vedtagelsen af beslutningen om endeligt at afvise sagsøgerens klage i henhold til traktatens artikel 85 og 86 uden forinden at have afsluttet undersøgelsen af, om den nationale franske lovgivning er i overensstemmelse med traktatens bestemmelser, [kan] antages at have opfyldt sin forpligtelse til omhyggeligt at undersøge de faktiske og retlige omstændigheder, som meddeles den af klagere ... for dermed at tilgodese det krav om sikkerhed, som en endelig beslutning vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en overtrædelse, skal opfylde ... Den kunne altså ikke retmæssigt på dette trin i sagen fastslå, at de nævnte traktatbestemmelser ikke fandt anvendelse på den adfærd fra de førende franske væddeløbsselskabers og PMU's side, som sagsøgeren havde kritiseret, og dernæst, at det var uden interesse for Fællesskabet at fastslå, hvorvidt de af sagsøgeren påståede overtrædelser havde fundet sted, fordi der var tale om overtrædelser af konkurrencereglerne af ældre dato«.

30 Rettens argumentation bygger således på den antagelse, at afgørelsen af spørgsmålet, om virksomheder, der handler i overensstemmelse med en national lovgivning, også handler lovligt efter traktatens artikel 85 og 86, og om den indgriben, som det har interesse at iværksætte over for disse virksomheder, skal træffes på grundlag af en vurdering af, om denne lovgivning er i overensstemmelse med traktaten.

31 Det må herved bemærkes, at en national lovgivnings overensstemmelse med traktatens konkurrencebestemmelser ikke kan anses for afgørende, når det skal afgøres,

om traktatens artikel 85 og 86 kan finde anvendelse på adfærden hos virksomheder, der handler i overensstemmelse med denne lovgivning.

32 Ganske vist er det for at tage stilling til lovligheden af væddeløbsselskabernes og PMU's adfærd efter traktatens artikel 85 og 86 absolut nødvendigt først at undersøge den franske lovgivning, men denne undersøgelse har alene til formål at fastslå, hvilken indflydelse denne lovgivning kan have på denne adfærd.

33 Traktatens artikel 85 og 86 tager således kun sigte på konkurrencestridig adfærd fra virksomhedernes side på deres eget initiativ (jf. på linje hermed vedrørende traktatens artikel 86 dom af 20.3.1985, sag 41/83, Italien mod Kommissionen, Sml. s. 873, præmis 18, 19 og 20, af 19.3.1991, sag C-202/88, Frankrig mod Kommissionen, »konkurrence på teleterminalmarkederne«, Sml. I, s. 1223, præmis 55, og af 13.12.1991, sag C-18/88, GB-Inno-BM, Sml. I, s. 5941, præmis 20). Såfremt virksomhederne pånødes en konkurrencestridig adfærd ved en national lovgivning, eller såfremt denne lovgivning skaber en retlig ramme, som på sin side berøver dem enhver mulighed for at konkurrere retmæssigt, finder traktatens artikel 85 og 86 ikke anvendelse. I denne situation skyldes begrænsningen af konkurrencen ikke, som det forudsættes i disse bestemmelser, en selvstændig adfærd fra virksomhedernes side (jf. desuden dom af 16.12.1975, forenede sager 40/73-48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 og 114/73, Suiker Unie m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 1663, præmis 36-72 og særligt præmis 65 og 66 samt 71 og 72).

34 Derimod kan traktatens artikel 85 og 86 finde anvendelse i en situation, hvor der efter den nationale lovgivning fortsat består en mulighed for konkurrence, men hvor denne konkurrence kan hindres, begrænses eller fordrejes ved en selvstændig adfærd fra virksomhedernes side (jf. dom af 29.10.1980, forenede sager 209/78-215/78 og 218/78, Van Landewyck m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 3125, af 10.12.1985, forenede sager 240/82, 241/82, 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 og 269/82, Stichting Sigarettenindustrie m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 3831, og af 17.7.1997, sag C-219/95 P, Ferriere Nord mod Kommissionen, Sml. I, s. 4411).

35 Når Kommissionen undersøger, om traktatens artikel 85 og 86 kan finde anvendelse på virksomhedernes adfærd, tager den forudgående vurdering af en national lovgivning, der kan påvirke denne adfærd, derfor kun sigte på at afgøre, om der efter denne lovgivning fortsat er mulighed for en konkurrence, som kan hindres, begrænses eller fordrejes ved en selvstændig adfærd fra deres side.

36 Heraf følger, at det var på et urigtigt retsgrundlag, at Retten fastslog, at Kommissionen — ved endeligt at afvise klagen under henvisning til, at traktatens artikel 85 og 86 ikke kunne finde anvendelse samt til, at der ikke forelå nogen interesse for Fællesskabet, og dette før den afsluttede undersøgelsen af spørgsmålet om den nationale franske lovgivnings lovlighed efter traktatens konkurrencebestemmelser — baserede sin argumentation på en fejlagtig retlig fortolkning af forudsætningerne for endeligt at kunne afgøre, om de påklagede overtrædelser forelå.

37 Den anfægtede dom skal derfor ophæves, idet det er ufornødent at undersøge appellanternes øvrige argumenter.

Sagens hjemvisning til Retten

38 Efter artikel 54, stk. 1, i EF-statutten for Domstolen ophæver Domstolen, når den giver appellanten medhold, den af Retten trufne afgørelse. Den kan i denne forbindelse enten selv træffe endelig afgørelse, hvis sagen er moden til påkendelse, eller hjemvise den til Retten til afgørelse.

39 Sagen kan ikke pådømmes af Domstolen, idet Retten kun har taget stilling til ét af Ladbroke's anbringender, og sagen hjemvises derfor til Retten.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN

1) Den af Retten i Første Instans den 18. september 1995 i sag T-548/93, Ladbroke Racing mod Kommissionen, afsagte dom ophæves.

2) Sagen hjemvises til Retten i Første Instans.

3) Afgørelsen om sagens omkostninger udsættes.

Rodríguez Iglesias Gulmann Ragnemalm Schintgen

Mancini Kapteyn Murray Edward

Puissochet Hirsch Jann

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 11. november 1997.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

Justitssekretær Præsident